

Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Velké Přílepy

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	U Rybníčku 274, 252 64 Velké Přílepy
Zřizovatel:	Ministerstvo spravedlnosti
Ředitel:	plk. Ing. Zbyšek Třepeš
Zástupce ředitele vazební věznice pro objekty Velké Přílepy a Řepy:	plk. Ing. Petr Maier
Typ zařízení:	věznice
Datum návštěvy:	19. a 20. června 2024
Datum vydání zprávy:	8. srpna 2024
Návštěvu provedli:	Mgr. Adéla Frédy, Mgr. Anna Makarenko, JUDr. Jiří Matuška, JUDr. Milan Svoboda, Mgr. Jan Špilka

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv

Obsah

Obsah.....	2
Úvodní informace	3
Shrnutí	7
Zjištění	8
1. Prevence násilí	8
2. Materiální podmínky	10
3. Styk s vnějším světem	16
4. Zdravotní péče	19
5. Hygienické podmínky	27
6. Bezpečnost	28
7. Ostatní.....	29
Přehled opatření k nápravě.....	31

Úvodní informace

Systematická návštěva a její cíl

Od roku 2006 veřejný ochránce práv plní **úkoly národního preventivního mechanismu** podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.¹

Proto **systematicky navštěvuji místa (zařízení)**, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Věznice jsou jedním ze zařízení, jež mohu navštívit.²

Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením.³ Návštěvy probíhají zásadně neohlášeně a jejich provedením zpravidla pověřuji pracovníky Kanceláře veřejného ochránce práv,⁴ konkrétně právníky, případně externí odborníky. Návštěva spočívá v prohlídce zařízení, pozorování, rozhovorech s vedoucími pracovníky, zaměstnanci a vězňnými osobami, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace včetně zdravotnické.⁵ Návštěvy jsou **preventivní, s cílem působit do budoucna** a zvyšovat standard podmínek výkonu trestu odnětí svobody.

Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení

Po každé návštěvě **sepíši zprávu. Většinou obsahuje návrhy opatření k nápravě.** Zpráva slouží k dialogu se zařízením a jako vodítko k předcházení špatnému zacházení nebo jeho odstranění. **Zpráva nepopisuje zjištěnou správnou praxi zařízení** odpovídající dobrým standardům zacházení. **Soustředí se pouze na možné nedostatky.** Proto může působit velice nepříznivě a nevyváženě. Prosím čtenáře zprávy, aby na to pamatovali. Bez ohledu na závěry zprávy si vážím náročné práce všech zaměstnanců zařízení.

Zprávu pošlu zařízení se žádostí o vyjádření k popsáním zjištěním a navrženým opatřením.⁶ Pečlivě se zabývám sdělením (vysvětlením), které mi zařízení zašle.

Navržená **opatření k nápravě** se liší svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Pro snazší orientaci obsahuje zpráva na konci **přehled opatření k nápravě.** Navrhuji také **termín provedení.**

1 Na základě § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

2 Podle § 1 odst. 4 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

3 Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). Ve věznici může mít špatné zacházení například podobu nezajištění bezpečí, zdravotní péče, anebo nerespektování lidské důstojnosti.

4 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

5 Podle § 21a ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv.

6 Ustanovení § 21a odst. 3 a 4 zákona o veřejném ochránci práv.

- Bezodkladná opatření je třeba provést zpravidla do 7 dnů od obdržení zprávy. Není-li to možné, provedou se v nejkratší možné době. Za bezodkladná označuji opatření, která považuji za naléhavá a velmi důležitá, anebo opatření běžně snadno proveditelná.
- Opatření s delší lhůtou je třeba provést ve stanovené lhůtě, zpravidla do jednoho měsíce, tří měsíců, šesti měsíců nebo jednoho roku.
- Opatření s průběžným plněním navrhuji tam, kde je třeba zavést určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Očekávám, že zařízení opatření zavede co nejdříve a bude dbát na dodržování doporučené praxe.

Rád bych, aby zařízení ve vyjádření ke zprávě sdělilo, že (1) opatření provedlo a jak, nebo (2) kdy a jak opatření provede, nebo (3) navrhne jiné vhodné opatření a termín.

Pokud budu vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů **považovat za dostatečná**, vyrozumím je o tom. Mohu si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je vysvětlení zjištěných pochybení, doložení opatření k nápravě či věrohodný příslib jejich provedení.

Pokud vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů **nebudu považovat za dostatečná**, vyrozumím o tom nadřízený úřad (vládu, není-li nadřízeného úřadu), případně informuji veřejnost.⁷ Rovněž mohu přijet na kontrolní návštěvu.

Po ukončení vzájemné komunikace **zveřejním anonymizovanou zprávu z návštěvy zařízení** (s výjimkou jmen osob pověřených vedením zařízení) a **obdržená vyjádření** v databázi Evidence stanovisek ochránce (ESO).⁸

Po dokončení řady návštěv zařízení téhož druhu **vydávám tzv. souhrnnou zprávu**. Tu také zveřejňuji a posílám ji příslušným orgánům veřejné moci. V souhrnné zprávě bez vazby na konkrétní zařízení shrnuji svá zjištění a doporučená opatření k nápravě, navrhuji systémová doporučení, případně vytvářím standard dobrého zacházení. Souhrnná zpráva může sloužit nenavštíveným zařízením jako vodítko k odstranění špatného zacházení a jeho předcházení.

7 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

8 Evidence stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z <https://eso.ochrance.cz>.

Charakteristika zařízení

Ve věznici jsou umístěny pouze ženy ve výkonu trestu odnětí svobody.⁹ Je zde oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení (nástupní oddíl, standardní oddíl, výstupní oddíl, oddíl specializovaný pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných), oddělení s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení (nástupní oddíl, standardní oddíl, výstupní oddíl) a uzavřený oddíl (oddíl pro výkon kázeňských trestů).¹⁰

V době návštěvy se v zařízení nacházelo 119 žen (94 ve středním stupni zabezpečení, 25 ve vysokém stupni zabezpečení). Cizinky byly ze Slovenska až na jednu Moldavanku a jednu Ukrajinku. Ve věznici se nenacházela žádná mladistvá odsouzená, těhotná žena či žena čerstvě po porodu.

V přízemí se nachází oddělení se středním stupněm zabezpečení (včetně specializovaného oddílu pro trvale pracovní nezařaditelné) a taktéž oddělení s vysokým stupněm zabezpečení. Jeho součástí jsou dvě ložnice výstupního oddílu.

Odsouzené, zařazené do vysokého stupně zabezpečení, jsou ubytovány na celách (zamykány v noci), odsouzené ve středním stupni zabezpečení jsou ubytovány na ložnicích.

V prvním patře je pouze oddělení se středním stupněm zabezpečení (včetně jedné ložnice jako nástupní oddíl).

Pro účely této zprávy používám pojem „oddíl“ pro označení obou oddělení v přízemí a i pro oddělení v prvním patře.

Věznice se vyznačuje zejména tím, že je zde velké procento pracovních zařazených odsouzených. V areálu věznice se připravuje výstavba tzv. otevřené věznice.

Věznice je dále zajímavá dvěma probíhajícími pilotními projekty – informační kiosek¹¹ a možnost nákupu léků odsouzenými ve vězeňské kantýně.

9 Vnitřní řád Vazební věznice Praha-Ruzyně je k dispozici zde: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/praha-ruzynne/kontakty/vv-praha-ruzynne-vnitri-rad-pro-odsouzene-30122023.pdf>; článek 34 stanoví specifické podmínky výkonu trestu odsouzených žen umístěných v objektu Velké Přílepy.

Časový rozvrh dne je ve vnitřním řádu na straně 93 a násled.

10 Ustanovení § 3 písm. i) bodu 2 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 34/2021, o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby České republiky.

11 Informační kiosek představuje možnost odsouzených podávat žádanky online prostřednictvím počítače přímo na oddíle; současně na tomto počítači mají odsouzené přístup např. i k několika základním právním předpisům.

Foto č. 1: Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Velké Přílepy (zdroj: Firmy.cz, 2024)

Průběh návštěvy

Návštěvu provedli právníci Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. Adéla Frédy, Mgr. Anna Makarenko, JUDr. Jiří Matuška, JUDr. Milan Svoboda a Mgr. Jan Špilka.

Návštěva proběhla bez předchozího ohlášení ve dnech 19. a 20. června 2024. Ředitel vazební věznice se o návštěvě dozvěděl při jejím zahájení. Zaměstnanci Kanceláře mu předali pověření k provedení návštěvy a vyžádali si potřebnou součinnost a dokumentaci.

Zaměstnanci Kanceláře navštívili v objektu Velké Přílepy prostory k ubytování odsouzených a další prostory, které mohou odsouzené využívat. Navštívili rovněž zdravotnické středisko (kde nahlíželi do zdravotnické dokumentace vybraných odsouzených) a eskortní cely ve Vazební věznici Praha-Ruzyně. Hovořili s ředitelem věznice, zástupcem ředitele vazební věznice pro objekty Velké Přílepy a Řepy, zástupcem vedoucí oddělení výkonu trestu, vychovateli, dozorcí a také s většinou odsouzených.

Na místě zastižený personál poskytl veškerou součinnost, za což děkuji.

V průběhu systematických návštěv věznic vždy aktivně zjišťuji a hodnotím následující oblasti: prevence násilí, materiální podmínky, styk s vnějším světem, zdravotní péče a hygienické podmínky. Dalšími oblastmi (viz kapitola 6 a 7) se během návštěv zabývám, ale ve zprávách je podrobně popisuji pouze v situaci, kdy je nezbytné formulovat opatření nebo popsat dobrou praxi.

Shrnutí

Systematická návštěva byla zaměřena na podmínky výkonu trestu odsouzených žen. Nezjistil jsem, že by v navštívené věznici docházelo ke špatnému zacházení s odsouzenými, přesto jsem v několika oblastech zjistil nedostatky.

Předním kladem je velká část pracovních zařazených odsouzených a dobrá prostorová dispozice věznice s možností využívat rozsáhlé venkovní prostory k aktivitám.

V zařízení panovala mezi odsouzenými dobrá atmosféra. Nezaznamenal jsem (až na ojedinělé případy) projevy násilí mezi odsouzenými a rovněž jsem nezjistil, že by ve věznici docházelo k šikaně. Chování některých členů personálu k odsouzeným je však dle mých zjištění společensky nevhodné (tykání) či vulgární.

Materiální podmínky považuji za uspokojivé. Přesto i v této oblasti formuluji několik opatření (např. oprava poškozených podlah v přízemí objektu).

Určitá zlepšení bych uvítal i v rámci návštěv odsouzených (např. zajištění možnosti odsouzených užívat toaletu přímo v návštěvní místnosti).

Za největší problém považuji velmi špatnou dostupnost zdravotní péče, neboť v objektu věznice nepůsobí žádný zdravotnický personál. Věznice musí odsouzené eskortovat ke každé návštěvě lékaře z objektu Velké Přílepy do Vazební věznice Praha-Ruzyně, a to za podmínek, které zhoršují strádání nemocných, jak podrobně popisuji. Zajištění primární zdravotní péče pouze jeden den v týdnu dále může vést k tomu, že odsouzeným není zdravotní péče poskytnuta včas.

Ve zprávě dále upozorňuji na nedostatek hygienických potřeb u nemajetných odsouzených.

Tam, kde ve zprávě neformuluji opatření, popisuji pouze skutková zjištění, ke kterým nemám výhrady a považuji je za souladná se standardem vycházejícím z právních¹² a vnitřních předpisů nebo soft law.¹³

12 Např. zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

13 Např. Pravidla OSN o minimálních standardech zacházení s vězněnými osobami (Pravidla Nelsona Mandely). Ochrance.cz [online]. Brno: KVOP, 2020 [cit. 21. června 2024]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/media/standardni_minimalni_pravidla_osn_pro_zachazeni_s_veznenymi_osobami_pravidla_nelsona_mandely_2015_.pdf.

Evropská vězeňská pravidla – Doporučení Rec(2006)2-rev Výboru ministrů Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům (revize 2020), Ochrance.cz [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2022 [cit. 21. června 2024]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/EVP_CS_FIN.pdf.

Zjištění

1. Prevence násilí

1.1 Šikana a násilí

Všechny dotazované odsouzené uvedly, že se ve věznici nesetkaly s násilím nebo šikanou. Za období uplynulého roku však došlo k 8 případům násilí mezi odsouzenými. Jednalo se o drobné rozmišky (např. nakopnutí do nohy, facka apod.), které věznice prošetřila.¹⁴

Atmosféra mezi odsouzenými na obou odděleních byla dobrá. Usuzují tak z pozorování běžné interakce mezi odsouzenými.

1.2 Interakce mezi vězni a personálem

Příslušník je povinen jednat s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody vážně a rozhodně, respektovat jejich práva, zabraňovat krutému nebo důstojnost ponižujícímu zacházení s těmito osobami i mezi nimi navzájem a působit k naplňování účelu výkonu trestu.¹⁵

Drtivá většina odsouzených uvedla, že se k nim některé z dozorkyň chovají nevhodným způsobem (tykání, vulgarismy). Ředitel věznice uvedl, že na nevhodné chování personálu ve věznici obdržel dvě stížnosti, nepodařilo se však takové chování prokázat a stížnosti byly vyhodnoceny jako nedůvodné.

Opatření:

- 1) Poučit personál věznice, že se od něj očekává pouze korektní a slušné vystupování v komunikaci s odsouzenými. Průběžně dohlížet na dodržování těchto zásad (bezodkladně).**

Ve věznici se nachází dostatek ženského personálu, přičemž všechny dozorkyně, které přicházejí do každodenního styku s odsouzenými, jsou ženy. Na chodu zařízení se podílí i další personál (mužský i ženský). Ve věznici pracuje 6 vychovatelů (mužů i žen).

1.2.1 Stížnosti

Odsouzený smí k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti orgánům příslušným k jejich vyřízení; stížnost, případně žádost musí být orgánu, jemuž je adresována, neprodleně odeslána. Ředitel věznice určí okruh zaměstnanců vězeňské služby pověřených přebíráním a odesíláním stížností a žádostí a jejich evidencí; vytvoří

14 I v souladu s nařízením generálního ředitele vězeňské služby ČR č. 24/2022, o předcházení, zabránění a včasném odhalování násilí u obviněných, odsouzených a chovanců a o zaznamenávání známek nevhodného nebo ponižujícího jednání.

15 Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky.

takové podmínky pro podávání stížností a žádostí odsouzených, aby bylo vyloučeno, že s nimi budou zacházet jiné než oprávněné osoby.¹⁶

Musí být přijata taková opatření, která zaručí, že vězněné osoby mohou podávat žádosti nebo stížnosti bezpečně, a pokud o to stěžovatel požádá, i důvěrným způsobem. Vězněná osoba nesmí být vystavena nebezpečí odplaty, zastrašování nebo jiných negativních reakcí v důsledku podání žádosti nebo stížnosti.¹⁷

Možnost podávání stížností je jedním ze základních nástrojů, který mohou odsouzené osoby použít, aby poukázaly a případně následně vyřešily problémy, kterým mohou ve věznici čelit. Funkční stížnostní mechanismus je tedy důležitý pro prevenci špatného zacházení. Pokud se stížnostní mechanismus bere vážně a jeho využívání je vězňům otevřeno, pak kromě této funkce také přispívá k dobrým vztahům s personálem. Základní zásady pro prevenci špatného zacházení jsou v této oblasti dostupnost, přístupnost, důvěrnost a bezpečnost, účinnost a doložitelnost.¹⁸

V přízemí se nachází schránka na stížnosti, která je takto označena, a to i odkazem na výše uvedené zákonné ustanovení. V prvním patře se taktéž nachází schránka, není však označena. V bezprostřední blízkosti neoznačené schránky se nachází i druhá schránka, která rovněž není označena.

Foto č. 2 a 3: Neoznačená schránka v prvním patře.

Pokud není schránka označena, nemusí odsouzené vždy vědět, k čemu tato schránka slouží, případně jakým způsobem stížnost podat. Skutečnost, že neví, kdo ji vybírá, je může odradit od podání stížnosti (např. z případného strachu z odplaty), zvláště v případě, že si myslí, že schránku vybírá personál daného oddílu. Proto by měly být ke stížnostem

16 Ustanovení § 26 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

17 Bod č. 57 bod 2 Pravidel Nelsona Mandely.

18 Výňatek z 27. všeobecné zprávy CPT, zveřejněný v roce 2018. CPT/Inf(2018)4-part. Dostupné z <https://rm.coe.int/1680a8aeaa>.

vyhrazeny zvláštní schránky nesoucí informaci o tom, kdo je odpovědný za jejich vybírání, případně jak často jsou vybírány.

Stížnostní schránky vybírá každý den pracovník z Vazební věznice Praha-Ruzyně (nikoliv z objektu Velké Přílepy) a pouze ten má od schránek klíče.

Opatření:

2) Označit schránky na stížnosti, aby bylo jasné, k čemu slouží a kdo je vybírá (bezodkladně).

Odsouzené uvedly, že mohou hovořit s ředitelem, pokud o to požádají. Formuláře žádanek o pohovor byly na chodbách oddílů.

Ve věznici není žádná odsouzená pověřená vychovatelem k tomu, aby rozhodovala o jiných odsouzených (tzv. barákový či chodbař). Některé ženy vychovatel pověřuje plněním drobných administrativních úkonů (např. sběr žádanek).

1.2.2 Shrnutí mimořádných událostí (sebevraždy a podezřelá úmrtí)

Právníci Kanceláře si od vedení věznice vyžádali přehled mimořádných událostí za období uplynulého roku (9). Jak bylo uvedeno výše, jednalo se o drobné fyzické násilí mezi odsouzenými (8x, např. při hádce o sledování televizního programu, rušení při telefonování) a sebepoškození (vypití přípravku SAVO). Všechny tyto události věznice dostatečně prošetřila, vyhodnotila a přijala příslušná opatření.

1.2.3 Osoby se specifickými potřebami

Ve věznici se v době návštěvy nenacházela žádná mladistvá odsouzená, trans-gender osoba, těhotná žena či žena čerstvě po porodu nebo odsouzená s vážným postižením. Věznice není uzpůsobena pro výkon trestu osob se sníženou mobilitou. Nebyl zde nikdo užívající invalidní vozík či se sníženou mobilitou; takové odsouzené zde dle sdělení personálu nebyly umístěny ani v minulosti.

Byla zde jedna odsouzená s kategorizací možný objekt násilí (MON) a tři odsouzené s kategorizací nízká mentální úroveň (NMÚ). Na ložnici pro trvale pracovní nezařaditelné se nacházely tři osoby (např. jedna žena s cukrovkou, žena používající kardiostimulátor). Nezaznamenal jsem žádné problémy související s menšinovou sexuální orientací odsouzených.

2. Materiální podmínky

2.1 Umísťování

Odděleně se umísťují zpravidla odsouzení, kteří jsou opakovaně ve výkonu trestu, od odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé nebo jsou trvale pracovní nezařaditelní.¹⁹ Právní předpisy výslovně nepožadují, aby byli odsouzení v různých stupních

¹⁹ Ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) a d) zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

zabezpečení umístění odděleně. Po přijetí do věznice se nově přijatí odsouzení ubytují odděleně od ostatních odsouzených, a to v nástupním oddílu věznice.²⁰

V přízemí jsou společně ubytovány odsouzení ve středním a vysokém stupni zabezpečení. Odsouzení ve vysokém stupni zabezpečení jsou na noc uzamčeny na cele s vlastním sociálním zařízením. Současně jsou zde umístovány i ženy trvale pracovní nezařaditelné. Ukrajinka a Moldavanka byly umístěny společně na jedné ložnici.

V prvním patře se nachází pouze odsouzení ve středním stupni zabezpečení. Jedna ložnice na tomto patře funguje jako nástupní oddíl.

Věznice má takové stavebně-technické uspořádání, kdy jsou společně umístovány různé kategorie odsouzených (např. prvotrestané s recidivistkami).

Odsouzené ženy nastupují do příjmacího oddílu ve Vazební věznici Praha-Ruzyně, poté přecházejí na nástupní oddíl v objektu Velké Přílepy.

2.2 Vybavení ložnic a oddílů

Přízemí

Na oddíle se nachází kulturní místnost s televizí a posilovacími/cvičícími stroji, dále je zde terapeutická místnost s několika křesly, stolkem a židlemi.

Na oddíle jsou dvě pračky, které mohou odsouzení se svolením dozorkyně použít. Na chodbě je rovněž kuchyňka s lednicí, vařičem a várnici na horkou vodu. Na dvou ložnicích výstupního oddílu je esteticky přívětivější nábytek ze dřeva, který ložnicím dodává civilnější vzezření.

Všechny části věznice musejí být stále udržovány v dobrém technickém stavu a čistotě.²¹

Podlahy v některých ložnicích a celách jsou silně poškozeny.

²⁰ Ustanovení § 8 odst. 2 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

²¹ Článek 19. 1 Evropských vězeňských pravidel.

Foto č. 4: Poškozená podlaha na ložnici výstupního oddílu.

Opatření:

3) Opravit poškozené podlahy na ložnicích a celách v přízemí (do 6 měsíců).

První patro

V prvním patře se nachází jedna kulturní místnost. Stran praček a kuchyňky platí to stejné jako v přízemí. Nástupní cela se neliší od běžné. Ložnice jsou čisté, větrané, dostatečně světlé. Podlahy ložnic (oproti přízemí) jsou v zchovalém stavu.

V době návštěvy v kulturní místnosti scházely ovladače, a to v reakci na incident, který vedl k údajnému kolektivnímu trestu, čemuž se blíže věnuje [kapitola 7.3.](#)

Oba oddíly

Život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě.²² Odsouzeným lze povolit přiměřenou individuální estetickou úpravu místností, ve kterých jsou ubytováni.²³

V obou oddílech nesmí mít odsouzené žádnou výzdobu, a to ani na výstupním oddíle (např. fotografie blízkých osob, výtvary dětí, květiny), cely nejsou vybaveny žádným civilnějším vybavením – např. záclonami). Strohost prostředí a nemožnost individualizovat si vlastní prostor na cele či ložnici obecně nepovažují za správné, tím spíše pak ve věznicích, kde mohou být odsouzené po delší čas. Věznice by měla naopak aktivně odsouzené podporovat v tom, aby si svůj prostor individualizovaly. Mimo jiné to může

22 Článek 5 Evropských vězeňských pravidel.

23 Ustanovení § 17 odst. 3 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

odsouzeným zmírnit případnou psychickou nepohodu způsobenou vytržením z jejich civilního prostředí a odloučením od blízkých osob.

Foto č. 5: Ložnice na oddíle v přízemí.

Opatření:

- 4) Umožnit odsouzeným zcivilnit ložnice a informovat je o této možnosti (do 1 měsíce).**

Vězněné osoby musejí mít volný přístup k hygienickým zařízením, která jsou čistá a respektují právo na soukromí.²⁴

Na každém oddíle je několik sprch. Jedna je vždy oddělena přepážkou, zbylé tři však nikoliv, což nezaručuje dostatečnou míru soukromí při sprchování.

²⁴ Článek 19.3 Evropských vězeňských pravidel.

Foto č. 6: Sprchy na oddíle v 1. patře.

Opatření:

5) Oddělit vizuálně jednotlivé sprchy – alespoň závěsem či stavebně-technickou přepážkou (do 6 měsíců).

Nemám výhrady k výměře cel vzhledem k počtu ubytovaných odsouzených. Tzv. piškoty²⁵ na oknech ložnic a cel nejsou, přírodní osvětlení je dobré, není nutné svítit ve dne. Okna zajišťují větrání, odsouzené je mohou otvírat samy. Na největší ložnici bylo v době návštěvy maximálně osm odsouzených. V době provedení systematické návštěvy byl teplotní komfort v pořádku. Odsouzené uvedly, že na celách a v ložnicích bývá v zimě chladno, to však nejsem schopen prověřit vzhledem k době konání návštěvy. Dle sdělení odsouzených je tísňový hlásič na ložnicích a celách funkční. Na celách je WC dostatečně odděleno od zbytku cely přepážkou (od podlahy ke stropu).

2.3 Vycházkové prostory

Odsouzeným se zabezpečuje denně nejméně jednohodinová vycházka.²⁶ Účelem vycházek je zabezpečit odsouzeným denní pobyt na čerstvém vzduchu a aktivní odpočinek. Vycházky se konají ve vycházkových prostorech. Vycházkovým prostorem je vymezený prostor věznice, který může být vybaven stavebně-technickým zabezpečením přiměřeným typu věznice a stupni zabezpečení věznice s ostrahou. V průběhu vycházek mohou odsouzení sportovat.²⁷

25 Piškoty – konstrukce na oknech zabraňující nedovolenému předávání věcí ze strany odsouzených mezi jednotlivými částmi věznice. Mohou způsobovat nepřiměřené zastínění oken.

26 Ustanovení § 16 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

27 Ustanovení § 20 odst. 1, 2 a 6 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

V areálu věznice se nacházejí dva vycházkové prostory. První je s přístřeškem, lavičkami, popelníkem a prvky pro sportovní vyžití (např. stůl pro stolní tenis). Druhým vycházkovým prostorem je prostá travnatá plocha bez dalšího. Odsouzené pravidelně střídají oba dva vycházkové prostory. V případě nepříznivého počasí je však odsouzeným na travnatém vycházkovém prostoru taková vycházka v podstatě znemožněna.

Foto č. 7: Travnatý vycházkový prostor.

Opatření:

- 6) Vybavit travnatý vycházkový prostor přístřeškem a lavičkami (do 6 měsíců).**

2.4 Podmínky na oddíle pro výkon kázeňských trestů (OVKT)

OVKT tvoří ve věznici jedna cela pro dvě osoby. Toaleta je dostatečně oddělena. Kamera její prostory nezabírá. Jedná se o jedinou ubytovací místnost v celém objektu, kde je umístěna kamera. Před vstupem do cely se nachází piktogram upozorňující na snímání cely kamerou. Kamera se zde však běžně nevyužívá. Dle sdělení personálu věznice se tak děje pouze ve výjimečných případech ihned po zahájení výkonu kázeňského trestu v situaci, kdy je odsouzená vzhledem k uloženému kázeňskému trestu v psychické nepohodě. Odsouzená stvrzuje podpisem, že bude na cele s aktivním monitoringem pomoci

kamerového systému, a z jakých důvodů. Světelná dioda na kameře ukazuje, zda je kamera v provozu.²⁸

2.5 Prostory pro kouření

Kuřárna se nachází odděleně v přilehlém venkovním prostoru, a to na každém oddíle. V noci se kuřárna zamyká. Za porušení zákazu kouření v interiéru je ukládán kázeňský trest. Vnitřní prostory oddílů nebyly v době návštěvy zakouřené.

3. Styk s vnějším světem

3.1 Návštěvy

V návštěvní místnosti jsou stoly uspořádány restauračním způsobem.²⁹ Je zde vybavený dětský koutek, jakož i automaty s občerstvením (pití a jídlo). Návštěvy mohou zakoupit občerstvení i pro odsouzené. Odsouzené uvedly, že nemohou využít toaletu v návštěvní místnosti a v případě potřeby se musejí vrátit na oddíl (po provedení kontroly) a poté nazpět do návštěvní místnosti. Tato procedura zabere určitý čas, který je na úkor délky návštěvy. Personál toto tvrzení odsouzených nepotvrdil; pouze uvedl, že odsouzené mají možnost použít toaletu (aniž nevedl kde).

V prostorech návštěvní místnosti se nacházejí hned dvě místnosti s WC. Jedna je určena pro osoby (návštěvníky) s pohybovým omezením, druhá pro ostatní návštěvy.

Domnívám se, že by odsouzeným mělo být umožněno užití toalety v návštěvní místnosti, aby jim nebyl krácen čas návštěvy. Chápu, že to může způsobit bezpečnostní problémy (riziko ukrývání a předávání nepovolených předmětů na toaletě), ale předpokládám, že lze nastavit bezpečnostní opatření tak, aby k tomuto nedocházelo.

Opatření:

7) Umožnit odsouzeným používání toalety v návštěvní místnosti (průběžně).

²⁸ Používání kamer ve věznicích je upraveno nařízením generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 11/2023, o podmínkách provozování kamerového systému a o používání bezpečnostních kamer v rámci výkonu služby a práce.

²⁹ Tzn., že stoly jsou rozmístěny samostatně v prostoru, oproti tzv. liniovému uspořádání (všechny stole v jedné řadě vedle sebe, kde na jedné straně jsou usazeni odsouzení a na druhé návštěvníci).

Foto č. 8: Návštěvní místnost.

Prostory monitorované kamerou musejí být označeny.³⁰ Obecným požadavkem při používání kamerových systémů je, aby si subjekty údajů, tj. fyzické osoby vstupující a nacházející se v monitorovaném prostoru, byly vědomy toho, že jsou monitorovány.

Před vstupem do návštěvní místnosti chybí piktogram o tom, že je tento prostor snímán kamerou.

Opatření:

- 8) Umístit před vstupem do návštěvní místnosti piktogram či upozornění o tom, že tento prostor je snímán kamerovým systémem (do 1 měsíce).**

Návštěvy probíhají ve středu a neděli (zejména s ohledem na pracovní zařazení). Rozdělení návštěv (z 3 hodin za měsíc na 1,5 hodinu 2x měsíčně) je umožněno na základě individuální žádosti. Zaměstnanci věznice jsou přítomni v průběhu návštěv odděleně (ve speciální místnosti za sklem); vychovatel je přítomen přímo v prostoru návštěvní místnosti. Odsouzeným je umožněn fyzický kontakt s návštěvou včetně dětí (běžné společenské

³⁰ Článek 6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

přivítání a rozloučení, přítomnost odsouzené v dětském koutku společně s dítětem).
Návštěvy ve věznici kontrolují pomocí bezpečnostního rámu a detektoru kovu.

Ve věznici není místnost k provedení tzv. intimních návštěv.³¹ Odsouzené však mohou opustit věznici v souvislosti s návštěvou.³²

V exteriéru se nachází i pergola s grilem a dětskými herními prvky. Tyto prostory se dle sdělení odsouzených i zaměstnanců věznice využívají při návštěvách odsouzených sporadicky. Uvítal bych, kdy by docházelo k jejich častějšímu využití.

3.2 Telefonování

Na každém z oddílů se nacházejí dva telefony, odsouzené mohou hovořit 20 minut denně, a to kdykoliv od budíčku do večerky. Cizí jazyk při telefonování jako problém odsouzené neuvedly. Právníci Kanceláře rovněž nezaznamenali stížnosti na kontroly hovorů s advokátem či problémy s povolováním telefonních kontaktů na osoby blízké.

3.3 Korespondence

Dle sdělení odsouzených nekontrolují zaměstnanci věznice úřední korespondenci. Může nastat situace, kdy odsouzené nemají finance k úhradě poštovní známky u soukromé korespondence; známky v těchto případech poskytují odsouzeným neziskové organizace.

Právníci Kanceláře rovněž nezaznamenali stížnosti stran korespondence, která je odesílána v cizím jazyce. Nikdo z odsouzených nepotřeboval pomoc při přečtení či sepisování korespondence.

3.4 Balíčky

Mimo tzv. nárokové balíčky (1x za půl roku o hmotnosti 5 kg, potraviny a věci osobní potřeby) mohou odsouzené obdržet neomezeně i balíčky pro program zacházení (potřeby pro vzdělávání a zájmovou činnost). 1x za 3 měsíce mohou být obsahem takového balíčku i hygienické potřeby (10x toaletní papír, vložky, tampony); tento postup považují za dobrou praxi. Právníci Kanceláře se nesetkali s tím, že by si odsouzené stěžovaly na odebírání věcí z balíčků.

3.5 Skype, internet

Skype mohou používat ženy s dětmi do 18 let a ostatní na základě individuální žádosti (mám doloženy dvě kladně vyřízené žádosti ze dne 17. června 2024). Pro Skype hovory se využívají tři počítače. Přístup k internetu mají odsouzené na povolené webové stránky, a to na základě žádosti.

Zákon stanoví, že si odsouzený může bezplatně půjčovat z vězeňské knihovny knihy včetně odborných publikací a právních předpisů.³³

31 Tzn. bez zrakové a sluchové kontroly.

32 Za splnění zákonných podmínek.

33 Ustanovení § 21 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

V knihovně se žádné právní předpisy nenacházely. Na každém oddílu je ale pro odsouzené k dispozici počítač (tzv. informační kiosek). Prostřednictvím něj odsouzené podávají žádanky a mají zde i přístup k pěti základním právním předpisům (např. zákon o výkonu trestu odnětí svobody, řád výkonu trestu). K ostatním právním předpisům se odsouzené mohou dostat na počítači v knihovně; o této možnosti však mnohé z nich nevěděly. V případě potřeby mohou odsouzené požádat někoho z odborných zaměstnanců (vychovatel, psycholog, sociální pracovník) o vytisknutí požadovaného právního předpisu.

Domnívám se, že zajištění základních právních předpisů online a v aktuálním znění je lepším řešením než do vězeňské knihovny dokupovat aktuální právní předpisy či na vyžádání tyto právní předpisy tisknout. Uvítal bych, kdyby o možnosti studia právních předpisů online byly odsouzené informovány, aby této možnosti mohly využívat.

Opatření:

- 9) Informovat odsouzené o možnosti přístupu na počítač s právními předpisy (bezodkladně).**

4. Zdravotní péče

4.1 Vstupní lékařské prohlídky a vedení zdravotnické dokumentace

Během pobytu v přijímacím oddílu, který zpravidla nepřevyší dva týdny, se odsouzený podrobí vstupní lékařské prohlídce včetně nezbytných diagnostických a laboratorních vyšetření.³⁴ Vstupní lékařská prohlídka vězněné osoby se zahájí lékařskou prohlídkou bezodkladně po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, nejpozději však do čtyř pracovních dnů a v případě gynekologického vyšetření nebo vyšetření chrupu nejpozději do šesti pracovních dnů.³⁵ Podle CPT³⁶ má být vstupní prohlídka prováděna do 24 hodin od přijetí, tedy i o víkendu, aby se tak zamezilo případnému rozšíření infekčních nemocí.

Zdravotnická dokumentace musí obsahovat mimo jiné informace o průběhu a výsledku poskytovaných zdravotních služeb a o dalších významných okolnostech souvisejících se zdravotním stavem pacienta a s postupem při poskytování zdravotních služeb.³⁷

Z práva člověka na ochranu před špatným zacházením³⁸ plyne státu povinnost věrohodně vysvětlit příčiny zranění, jež člověk utrpí v průběhu zbavení osobní svobody. Obdobně jako včasnost lékařské prohlídky může i komplexnost a přesnost zaznamenávání zranění

34 Ustanovení § 6 odst. 2 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

35 Ustanovení § 33 odst. 1 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 32/2020, o poskytování zdravotních služeb ve Vězeňské službě České republiky.

36 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

37 Ustanovení § 1 odst. 1 písm. g) vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci.

38 Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). V zařízeních sociálních služeb může mít špatné zacházení například podobu nezajištění bezpečí, nerespektování lidské důstojnosti, práva na soukromí, posilování závislosti na poskytované péči, nerespektování sociální autonomie, práva na spoluúčast při rozhodování o vlastním životě, anebo podobu neodůvodněného používání omezovacích prostředků.

významně přispívat k prevenci špatného zacházení. Obsah související lékařské prohlídky a záznamu z ní stanoví § 14 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 24/2022, o předcházení, zabránění a včasném odhalování násilí u obviněných, odsouzených a chovanců a o zaznamenávání známek nevhodného nebo ponižujícího jednání. Pro obsah detailnějšího popisu lze analogicky odkázat na tzv. Istanbulský protokol.³⁹ Pokud by si dotyčný stěžoval, že zranění je důsledkem špatného zacházení, a stát nemohl jeho původ objasnit, nesl by za ně odpovědnost. Věznice má být schopna vznik každého zranění uspokojivě vysvětlit, protože její postup je přičitatelný státu. To vyžaduje včasnou detekci a dobré dokumentování. Bez objektivizovaného popisu známek zranění je pro státní orgány velmi těžké unést důkazní břemeno, že zranění nevzniklo jejich zaviněním nebo nedbalostí.

Pokud je zjištěno zranění, jehož původ může být v napadení nebo použití síly, měla by mít zpráva o ošetření kromě náležitostí daných medicínskými standardy také další obsahové náležitosti. Musí obsahovat (1) co nejpřesnější popis události, zacházení a následných fyzických i psychických projevů, jak je udává zraněný; (2) záznam o objektivním nálezu, pokud možno včetně barevných fotografií zranění; (3) stanovisko lékaře, co se týká pravděpodobné souvislosti nálezu a možného špatného zacházení. Ideální je, pokud je pro takový záznam připraven návodný formulář.

Vstupní prohlídky u odsouzených umístěných v objektu Velké Přílepy probíhají ve Vazební věznici Praha-Ruzyně. Dle sdělení odsouzených se jedná o prohlídku praktickým lékařem, stomatologem, gynekologem a psychiatrem.

U dvou cizinek jsem ve zdravotnické dokumentaci nenašel záznam o provedení vstupní lékařské prohlídky. Oslovený personál zdravotnického střediska Vazební věznice Praha-Ruzyně nebyl schopen rovněž tyto záznamy najít. Studovaná zdravotnická dokumentace byla vedena velmi nepřehledně.

U odsouzené A, která nastoupila do věznice dne 2. října 2019, byla provedena vstupní prohlídka dne 13. října 2019. Tato odsouzená byla v lednu 2024 ve věznici napadena, dle zprávy o ošetření incidentu věznicí ji poté ošetřil lékař. K tomuto jsem však ve zdravotnické dokumentaci nenašel jakýkoliv záznam.

Opatření:

- 10) Provádět vstupní lékařské prohlídky bezodkladně po nástupu do výkonu trestu, nejpozději v termínech stanovených NGŘ č. 32/2020 (průběžně).**
- 11) Vést řádně zdravotnickou dokumentaci. Při ošetření po napadení zajistit provedení lékařské prohlídky a záznamu o ní v souladu s pravidly NGŘ č. 24/2022 (průběžně).**

³⁹ UN OHCHR. Příručka k účinnému vyšetřování a dokumentování mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání (Istanbulský protokol), rev. 2 [online]. New York a Ženeva: OSN, 2022 [cit. 21. června 2024]. Dostupná v angličtině z: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/istanbul-protocol-manual-effective-0>, český překlad vybraných částí dostupný z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Istanbulsky%CC%81+protokol_pr%CC%8Ceklad+vybrany%CC%81ch+c%CC%8Ca%CC%81sti%CC%81+CZ.pdf/5b0021f9-9bd1-4fe9-8008-86c92e3a435a.

4.2 Dostupnost primární a specializované péče

Odsouzený má právo na zdravotní služby v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem⁴⁰ s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu.⁴¹ Nedostatečnost lékařské péče může být porušením zákazu nelidského a ponižujícího zacházení s osobami v detenci.⁴² Podle Evropského soudu pro lidská práva, při určování toho, jakou péčí musí stát zajistit, je základním pravidlem to, aby osoby v detenci měly přístup k takové péči, jakou stát poskytuje osobám na svobodě.⁴³ Jedním z kritérií naplnění povinností státu je rovněž včasnost poskytnuté péče, jež se posuzuje podle druhu zdravotního problému.

Dle CPT by zdravotní péče měla být zajištěna tak, aby žádosti odsouzeného o kontakt s lékařem bylo vyhověno bez zbytečného odkladu.⁴⁴ Mimo neodkladné péče musí posouzení nezbytnosti kontaktu s lékařem činit zdravotník, nikoli například dozorce nebo vychovatel (z důvodu zachování lékařského tajemství i z důvodu odbornosti posouzení). CPT také upozorňuje, že zdravotní služba ve věznici má i další důležité úkoly, jako je dohled nad vězni ve zvýšeném riziku sebevraždy nebo v kázeňském trestu samoty, podíl na prevenci závislostí, management léků předepsaných vězňům a správa dokumentace o zdravotním stavu a poskytnuté péči.

Zajištění zdravotní péče

V zařízení nepůsobí ani lékař, ani zdravotní sestra, s čímž jsem se v žádné české věznici dosud nesetkal. Odsouzené se hlásí k lékaři sdělením dozorkyni, případně žádankou. Nemusejí uvádět konkrétní zdravotní problém. Vše je řešeno eskortou z objektu Velké Přílepy do Vazební věznice Praha-Ruzyně (k praktickému lékaři a gynekologovi vždy ve čtvrtek, k zubaři v úterý, k psychiatrovi v pátek, případně objednané specializované vyšetření v jiné dny).

Odsouzené popisovaly situaci, kdy žena, u níž v neděli propukla angína, se k lékaři dostala ve čtvrtek a antibiotika, která lékař předepsal, měla k dispozici až následující týden v pátek. To znamená, že dotyčná žena dostala léky na akutní infekční chorobu, jakou angína bezesporu je, s odstupem 12 dnů od chvíle, kdy se u ní projeví symptomy onemocnění. To na první pohled ani zdaleka neodpovídá zásadě, podle níž má stát zajistit vězněným osobám přístup k takové péči, jakou poskytuje osobám na svobodě.

Náhlé stavy jsou řešeny přivoláním rychlé záchrané služby (RZS). Například jedna z odsouzených (diabetička) upadla do kómatu. Přivolaný lékař RZS dal dozorcům pokyn,

40 Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

41 Ustanovení § 16 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

42 Článek 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článek 3 Evropské úmluvy o lidských právech, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb.

43 Např. *Blokhin proti Rusku*, rozsudek velkého senátu z 23. 3. 2016 ve věci č. 47152/06, § 137.

44 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT). Zdravotnické služby ve věznicích. Výňatek ze třetí souhrnné zprávy CPT, publikované v roce 1993. CPT/Inf(93)12-part [online]. Štrasburk: Rada Evropy, 1993 [cit. 28. července 2024]. Bod 34. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806ce91e>.

aby odsouzené podali cukr. Následně lékař rozhodl o hospitalizaci ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha-Pankrác.

O tom, že odsouzená bude zařazena do eskorty, anebo o přivolání RZS rozhoduje nezdravotnický personál.

Podmínky při eskortě k lékaři

Odsouzené jsou shromážděny na eskortu ve věznici v 5:20 hodin, eskortou jsou dovezeny v 7 hodin do ruzyňské věznice. Zde jsou umístěny v některé z eskortních cel. Právníci Kanceláře zaznamenali, že v této velmi malé cele, s několika místy k sezení a s toaletou nedostatečně oddělenou od zbytku prostoru, může být umístěno až šest odsouzených. Sama příslušnice uvedla, že občas musí do tří cel umístit až 20 odsouzených. Není zde dostatek místa pro sezení. Ženy podle svého vyjádření běžně sedí na zemi nebo na WC. Na cele č. 13 v době systematické návštěvy netekla voda, takže nešla splachovat toaleta. Na další cele nebylo taktéž možné spláchnout toaletu (kvůli jiné technické závadě, voda zde tekla).

Cely byly zapáchající, s velmi omezeným přístupem k dennímu světlu. Odsouzené zde stráví několik hodin, zpět do Velkých Přílep se dostanou eskortou až zhruba v 18 hodin. Odsouzené nemohou mít s sebou hodinky a nemohou si vzít knihu, aby si ušly čas čekání. Na otázku, kdy se budou vracet zpět do objektu ve Velkých Přílepech, ženy právě zastížené v celách odpověděly, že nevědí. Jídlo se řeší balíčkem studené stravy na celý den. Po návratu už podle žen nemají nárok na další stravu. Při eskortě odsouzeným nasazují donucovací prostředky, vždy minimálně ruční pouta.

Přestože eskortní cely nebyly předmětem systematické návštěvy, nemohu pominout jejich nevyhovující stav. Podmínky jsou nedůstojné a nehygienické. Proto o nich bude dále jednat s ředitelem věznice.

Foto č. 9: Eskortní cela ve Vazební věznici Praha Ruzyně.

Rozumím tomu, že vězeňská služba zápasí s nedostatkem zdravotnického personálu a hledá nová řešení. Ta ale musí umožnit zajištění zdravotní péče v potřebném rozsahu a s rozumnou flexibilitou. Je nepřípustné, že v objektu se stovkou vězeňkyň nepracuje žádný zdravotnický pracovník (ani sestra), který by průběžně posuzoval jejich potřeby a mimo jiné i rozhodoval o urgentnosti žádanek k lékaři. Frekvence ordinace praktického lékaře pouze jednou týdně se nezdá být doplněna opatřeními, která by zajistila bezodkladnou dostupnost léků. Podmínky zdravotní eskorty jsou nedůstojné a nehygienické. **Co se týká**

ordinačních hodin lékaře vyhrazených pro odsouzené z Velkých Přílep, vyzývám ředitele věznice, aby průběžně sledoval, zda jsou dostačující (to je že nikdo nečeká na konzultaci déle než týden).

Popsané uspořádání považuji za vážný problém, který za určitých okolností může vést ke špatnému zacházení z vězeňkyněmi (nakažení se během eskorty, účinek útrap spojených s popsánými podmínkami eskorty v případě zranitelné pacientky, závažné utrpení nebo zdravotní důsledky v případě opožděného přístupu k lékařské péči) nebo k úmrtím (při neodvrácení hrozícího sebepoškození nebo sebevraždy). Náprava proto nemůže čekat na systémová opatření ve vězeňském zdravotnictví, jež se v současné době obecně diskutují. Jedním z řešení může být to, že lékař ordinující pro pacientky bude do Velkých Přílep dojíždět.

Opatření:

- 12) Zajistit přítomnost zdravotní sestry v objektu Velké Přílepy, alespoň několik hodin každý všední den (do 3 měsíců).**
- 13) Zajistit poskytování péče praktického lékaře, a pokud možno i psychiatra, přímo v objektu Velké Přílepy (do 6 měsíců).**
- 14) Do zajištění zdravotní péče v objektu Velké Přílepy neumísťovat odsouzené do eskortních cel v ruzyňské věznici (bezodkladně).**

Odsouzené si stěžovaly na nemožnost získat kopie ze své zdravotnické dokumentace. Jelikož odsouzené žádají o poskytnutí dokumentace ústně, nelze ověřit ani vyvrátit jejich tvrzení. Věznici tedy jen upozorňuji, že na poskytnutí mají odsouzené právo.⁴⁵

Právníci Kanceláře namátkovou kontrolou ve zdravotnické dokumentaci našli informované souhlasy (včetně tzv. negativních reversů) odsouzených se zdravotními úkony.

Odsouzené cizinky neměly omezenou zdravotní péči oproti tuzemským odsouzeným.

4.3 Výdej léků

Běžné léky (např. Ibalgin, Paralen) mají odsouzené u sebe. Ostatní léky (např. včetně chronické medikace interních či psychiatrických onemocnění, ale třeba i kapky do nosu) mají u sebe dozorkyně, které je vydávají. Uvedený postup může být problematický, protože léky by měl vydávat zdravotnický personál. To však souvisí s nedostupností zdravotní péče přímo v objektu Velké Přílepy (viz opatření výše).

Běžné léky si lze koupit ve vězeňské kantýně (pilotní projekt); každý nákup schvaluje lékař (kvůli možným alergiím). Na předepsané léky se čeká dlouho (někdy až týden).

Dle sdělení dozorkyně potřebu předepisování antikoncepce ve věznici neřešili, odsouzené takový požadavek nevnesly. Současně však nebyla dozorkyně schopna sdělit, jak by se řešil. To, že odsouzené a potažmo i zaměstnanci Kanceláře (příp. jakýkoliv jiný dozorový

⁴⁵ Ustanovení § 65 zákona o zdravotních službách.

orgán) musí řešit citlivá témata týkající se zdraví s dozorkyněmi, protože v zařízení není žádný zdravotnický personál, považují za nevhodné. Považují to za rezignaci na zdravotnickou důvěrnost, což již samo o sobě může představovat překážku pro zajištění odpovídající zdravotní péče. Nejenže odsouzené nemusejí chtít řešit své zdravotní problémy a potřeby s laiky, ale ani dozorkyním to nemusí být příjemné. Nehledě na to, že jelikož nejsou zdravotnice, nemají (a ani to není jejich povinností) potřebné znalosti.

Opatření:

- 15) Zajistit, aby požadavek na vybavení předpisu byl do lékárny odeslán ještě téhož dne a aby odsouzené léky dostaly bezodkladně, v závislosti na neodkladnosti léčby i do druhého dne (bezodkladně).**

4.4 Průběh vyšetření

Lékařskou prohlídku provádí pouze lékař. Osobní prohlídku a prohlídku těla provádí osoba stejného pohlaví nebo lékař.⁴⁶ Z výše uvedeného analogicky dovozují, že pouze osoba stejného pohlaví může vidět přenos z kamery, která je v ordinaci lékaře. Tato situace se totiž velmi blíží osobní prohlídce či prohlídce těla.

Přímým pozorováním ve Vazební věznici Praha-Ruzyně zjistili právníci Kanceláře, že odsouzená v ordinaci setrvává bez přítomnosti příslušníka (který tak není ani na doslech, ani na fyzický dohled). Příslušník je přítomen pouze na žádost lékaře, jinak pozoruje ordinaci z kontrolního stanoviště na výstupu z kamer. Během vyšetření jedné z žen v ordinaci se v kontrolním stanovišti vyskytoval i mužský příslušník. Takovou situaci považují za nepřijatelnou. Dozorci (muž) je tak v situaci, kdy prostřednictvím kamery může vidět odsouzenou při vyšetření v ordinaci lékaře, kde může docházet k částečnému či úplnému svlečení.

Opatření:

- 16) Zajistit, aby příslušník opačného pohlaví neměl přístup k výstupu z kamery v ordinaci lékaře (průběžně).**

⁴⁶ Ustanovení § 11 odst. 2 zákona o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky.

Foto č. 10: Výstup z kamer pro dozorce na zdravotnickém středisku Vazební věznice Praha-Ruzyně.

Dle sdělení vrchní sestry se k tlumočení u lékaře používá přístroj k tlumočení, jeden z lékařů ovládá ruštinu a ukrajinštinu, ve věznici působí i duchovní, který pomáhá s překladem. Tlumočník fyzicky do věznice nechodí, nepoužívá se ani tlumočení po telefonu.

Fyzickou kontrolu odsouzených zařazených do kategorie MON i do kategorie NMÚ provádí pravidelně jedna z dozorkyň.

Krizová cela v objektu Velké Přílepy není. Jedna z dozorkyň uvedla, že se výjimečně jako krizová cela používá cela pro výkon kázeňských trestů; zástupce vedoucí oddělení výkonu trestu informaci nepotvrdil. V případě nutnosti užít krizovou celu odsouzené údajně eskortují do Vazební věznice Praha-Ruzyně. Pokud je nutnost vyšetření lékařem před výkonem kázeňského trestu či v jeho průběhu, děje se tak rovněž eskortou do ruzyňské věznice.

4.5 Specifická péče a poradenství

Substituční léčbu pro odsouzené ve Velkých Přílepech zajišťuje pankrácká vazební věznice. Odsouzené ani personál věznice si nepamatují, že by některá z odsouzených vyhlásila hladovku. Ve Velkých Přílepech je odsouzeným k dispozici psycholog. Dle vyjádření odsouzených mohou požádat o pohovor s psychologem (prostřednictvím žádanky či informačního kiosku).

Nestátní nezisková organizace SANANIM zajišťuje ve věznici pravidelně drogové poradenství, některé z odsouzených se účastní povinně.

5. Hygienické podmínky

5.1 Výměna prádla

Odsouzeným se poskytují oděvy a další výstrojní součástky podle ročního období; o nošení sezónních výstrojních součástek rozhoduje ředitel věznice. Odsouzení jsou povinni dbát o jejich čistotu a udržovat je ve stavu způsobilém k řádnému užívání; v opačném případě odpovídají za způsobenou škodu.⁴⁷

Odsouzené si mohou vyměňovat erární oblečení pravidelně 1x týdně, lůžkoviny 1x za 14 dnů. Vlastní oblečení si mohou prát v pračce na oddíle. Odsouzené si nemohou vyprat v pračce erární oblečení (pouze tzv. v ruce trička a kalhoty, erární sako nesmějí prát vůbec), protože je zajištěna jeho pravidelná výměna. Na týden dostávají odsouzené čtyři trička, ve kterých chodí do práce a na oddíle, případně v nich i sportují. Odsouzené vnímají nemožnost vyprání eráru jako problém, protože někdy i toto oblečení potřebují vyprat, zvláště v létě. Je zřejmé, že frekvence výměny erárního oblečení je zejména v letních měsících nedostatečná. Není mi zřejmý důvod zákazu vyprat v pračce i erární oblečení.

Opatření:

- 17) Umožnit odsouzeným individuálně vyprání erárního oblečení v pračce nebo zajistit jeho častější výměnu (průběžně).**

5.2 Hygienické potřeby

Odsouzenému, který nemá základní hygienické prostředky ani peněžní prostředky na jejich zakoupení, poskytne správa věznice základní hygienické potřeby v nutném množství a sortimentu.⁴⁸ Ubytování vězňů musí být vybaveno vším potřebným k uspokojení specifických hygienických potřeb žen včetně dámských vložek poskytovaných zdarma.⁴⁹

Hygienické potřeby (mimo jiné toaletní papír a menstruační pomůcky) mohou odsouzené zakoupit ve vězeňské kantýně, mohou je obdržet v nárokovém balíčku i v balíčku pro program zacházení. V případě nemajetnosti mohou zakoupit hygienické potřeby ze sociálního kapesného (150 Kč/měsíc). Odsouzené, které pracují, dostanou 8 ks menstruačních vložek na měsíc, mýdlo, krém na ruce, bezbarvý jelení lůj. Pokud odsouzené nemají rodiny, které by jim poslaly balík ani finanční prostředky, sdílejí hygienické potřeby mezi sebou.

Od personálu věznice jsem získal nejednotné informace o existenci zásob hygienických potřeb. V ojedinělých případech, kdy odsouzená nemá finanční prostředky k zakoupení hygienických potřeb, ani je neobdržela v balíčku, by věznice měla vydat základní hygienické potřeby na základě žádosti. Odsouzení muži dostávají sociální kapesné ve stejné výši jako

⁴⁷ Ustanovení § 18 odst. 1 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

⁴⁸ Ustanovení § 21 odst. 4 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

⁴⁹ Pravidlo č. 5 rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů 65/229 přijaté dne 21. prosince 2010, Bangkocká pravidla – Pravidla OSN pro zacházení s vězeňkyněmi a nevazební opatření pro pachatelky trestných činů.

ženy, ale na rozdíl od žen nemusejí řešit menstruační pomůcky. Poskytnutí 8 ks menstruačních vložek na jeden cyklus nepovažují za dostatečné množství.

Opatření:

- 18) Vydávat nemajetným odsouzeným potřebné množství základních hygienických potřeb – zejména toaletního papíru a menstruačních pomůcek (průběžně).**

5.3 Toalety, sprchování, čistota prostředí

Na každém oddíle se nachází dostatečný počet funkčních toalet.

Sprchovat se mohou odsouzené denně. Některé z odsouzených si stěžovaly na občasný nedostatek teplé vody, který je však způsoben technickými výpadky. Sprch je dostatek a jsou zpřístupněny několikrát denně.

Prostředí na oddílech bylo v době návštěvy čisté, bez zápachu. Úklid zajišťují odsouzené samy a dostávají k tomu ve věznici úklidové prostředky.

6. Bezpečnost

6.1 Prohlídky

Důkladná osobní prohlídka se provádí tehdy, existuje-li důvodné podezření založené na individuálním zhodnocení rizik, že vězněná osoba má u sebe nebezpečné předměty nebo nepovolené věci.⁵⁰ Důkladnou osobní prohlídku lze provést jen tehdy, nelze-li jejího účelu dosáhnout jiným opatřením (např. použitím vhodných technických prostředků či provedením preventivní osobní prohlídky).⁵¹

Vězněná osoba se při důkladné osobní prohlídce svlékne do spodního prádla. Příslušník provede prohlídku těla, včetně ústní dutiny, podpaží, oblasti nosu, uší, dlaní, prstů a chodidel. Po dobu nezbytně nutnou se následně provede prohlídka horní části těla a odloženého spodního prádla. Poté příslušník umožní vězněné osobě zahalit prohlédnutou horní část těla spodním prádlem. Obdobně příslušník postupuje při prohlídce spodní části těla, včetně genitálií, a po dobu nezbytně nutnou provede prohlídku spodního prádla.⁵²

V průběhu systematické návštěvy obdrželi právníci Kanceláře nejednotné informace k provádění důkladných osobních prohlídek. Dle odsouzených jsou vždy prováděny plošně u všech, které se vrací z venkovního pracoviště či po návštěvě. Zaměstnanci věznice sdělili, že důkladná osobní prohlídka je prováděna pouze u cca 10 % těchto odsouzených. U všech ostatních se provádí preventivní osobní prohlídka (prohmatání přes šaty). Nejednotnost rovněž panovala v postupu při provádění důkladných osobních prohlídek,

50 Ustanovení § 94 odst. 1 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 33/2019, o vězeňské a justiční stráži.

51 Ustanovení § 94 odst. 2 citovaného nařízení.

52 Ustanovení § 94 odst. 5 citovaného nařízení.

kdy odsouzené uvedly, že musejí být zcela nahé; personál věznice uvedl, že část těla mohou mít odsouzené zahalenou.

Opatření:

- 19) Poučit zaměstnance věznice o tom, že důkladné osobní prohlídky se provádějí pouze tehdy, existuje-li důvodné podezření založené na individuálním zhodnocení rizik, a taktéž o správném postupu při provádění důkladných osobních prohlídek (bezodkladně).**

Důkladná osobní prohlídka se provádí v určené, dostatečně vytápěné místnosti vybavené rohožemi, odkládacími lavicemi a věšáky.⁵³

V prohlídkové místnosti v kabinkách chybějí věšáky. Věšáky jsou pouze za dveřmi v prohlídkové místnosti, kde nemohou plnit svůj účel – k tomu, aby si mohla pověsit či vzít zpět své oblečení, totiž odsouzená zjevně musí vystoupit z kabinky svlečená či částečně svlečená.

Opatření:

- 20) Instalovat věšáky v prohlídkových kabinkách (do 1 měsíce).**

7. Ostatní

7.1 Péče o vzhled

Odsouzenému lze v odůvodněných případech umožnit zakoupení, zaslání, případně dovezení a používání dalších věcí, majících vztah k zajištění jeho dalšího vzdělávání, programu zacházení s odsouzeným, případně zájmové činnosti, pokud tyto věci nebudou v rozporu s účelem výkonu trestu a jejich množství, povaha nebo užívání nebudou narušovat pořádek v ubytovacím prostoru nebo škodit na zdraví anebo omezovat ostatní odsouzené.⁵⁴

Odsouzení jsou podle potřeby zpravidla jednou měsíčně bezplatně stříháni.⁵⁵

Odsouzené uvedly, že nemohou mít k dispozici make-up, vyjma řasenky, tužky na oči a obočí a průhledného balzámu na rty. Rovněž není zajištěno stříhání vlasů odsouzených. Odsouzené se stříhají navzájem, a to pouze za pomoci nůžek na papír.

V situaci, kdy má odsouzená návštěvu svého partnera či dětí, považují za přirozené, že se chce upravit a nalíčit. Je to běžná a každodenní činnost většiny žen v naší zemi. Považoval bych tedy za vhodné, aby to odsouzeným bylo umožněno. Odsouzené samy uváděly, že se před návštěvou v neupraveném stavu stydí a mnohdy dokonce zvažují, že se kvůli svému vzhledu návštěvy ani nezúčastní. Řada z nich také poukazovala na praxi z jiných věznic, kde se mohly líčit. Nevidím důvod, aby odsouzené nemohly mít u sebe rtěnku a krycí bázi či

53 Ustanovení § 95 odst. 3 citovaného nařízení.

54 Ustanovení § 22 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

55 Ustanovení § 21 odst. 3 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

korektor a další obdobné potřeby, nebo jim nemohly být zapůjčeny nůžky (či další potřeby) ke stříhání vlasů. Úprava vzhledu by navíc mohla přispět k lepší duševní pohodě odsouzených.

Opatření:

- 21) Umožnit odsouzeným užívat plnohodnotný make-up (např. rtěnku a krycí bázi či korektor) a zajistit jim bezplatné ostříhání zpravidla jednou za měsíc (bezodkladně).**

7.2 Práce a aktivity pro odsouzené

Velké množství odsouzených pracuje, a to buď na pozici provozního personálu věznice (kuchyně, prádelna), u soukromých subjektů uvnitř věznice (call centrum) nebo i vně věznice (např. Hotel X., Obecní úřad Velké Přílepy). Odsouzené mají k dispozici celou škálu aktivit (sportovní aktivity, zahradničení, vzdělávací aktivity – povinná účast na lekcích finanční gramotnosti a drogové prevence), ale i vzdělávání (např. kurz vysokozdvizného vozíku, floristika, údržba veřejné zeleně).

7.3 Kolektivní trestání

V prvním patře chyběly v době návštěvy ovladače k televizi. Dle sdělení odsouzených byl důvodem pro jejich odebrání kolektivní trest. Podle odsouzených žen jej dostaly za to, že se v průběhu stravování či nástupu na stravování některé ženy mezi sebou bavily. Trestem pro všechny mělo být právě odebrání ovladačů. V tomto se shodovaly odsouzené při jednotlivých pohovorech nezávisle na sobě.

Zástupce vedoucí oddělení výkonu trestu takový postup zaměstnanců věznice popřel. Není možné zjistit, co bylo důvodem k odebrání ovladačů od televize, zda se jednalo o trest, či technický problém.

Kolektivní trestání odsouzených však považují za nepřijatelné. Vedení by mělo dohlédnout a prošetřit ukládání kolektivních trestů, pokud o tomto bude mít poznatky.

Přehled opatření k nápravě

Bezodkladně	<ul style="list-style-type: none">• Poučit personál věznice, že se od něj očekává pouze korektní a slušné vystupování v komunikaci s odsouzenými. Průběžně dohlížet na dodržování těchto zásad (opatření č. 1).• Označit schránky na stížnosti, aby bylo jasné, k čemu slouží a kdo je vybírá (opatření č. 2).• Informovat odsouzené o možnosti přístupu na počítač s právními předpisy (opatření č. 9).• Do zajištění zdravotní péče v objektu Velké Přílepy neumísťovat odsouzené do eskortních cel v ruzyňské věznici (opatření č. 14).• Zajistit, aby požadavek na vybavení předpisu byl do lékárny odeslán ještě téhož dne a aby odsouzené léky dostaly bezodkladně, v závislosti na neodkladnosti léčby i do druhého dne (opatření č. 15).• Poučit zaměstnance věznice o tom, že důkladné osobní prohlídky se provádějí pouze tehdy, existuje-li důvodné podezření založené na individuálním zhodnocení rizik, a taktéž o správném postupu při provádění důkladných osobních prohlídek (opatření č. 19).
Do 1 měsíce	<ul style="list-style-type: none">• Umožnit odsouzeným zcivilnit ložnice a informovat je o této možnosti (opatření č. 4).• Umístit před vstupem do návštěvní místnosti piktogram či upozornění o tom, že tento prostor je snímán kamerovým systémem (opatření č. 8).• Instalovat věšáky v prohlídkových kabinkách (opatření č. 20).• Umožnit odsouzeným užívat plnohodnotný make-up (např. rtěnku a krycí bázi či korektor) a zajistit jim bezplatné ostříhání zpravidla jednou za měsíc (opatření č. 21).
Do 3 měsíců	<ul style="list-style-type: none">• Zajistit přítomnost zdravotní sestry v objektu Velké Přílepy, alespoň několik hodin každý všední den (opatření č. 12).
Do 6 měsíců	<ul style="list-style-type: none">• Opravit poškozené podlahy na ložnicích a celách v přízemí (opatření č. 3).• Oddělit vizuálně jednotlivé sprchy – alespoň závěsem či stavebně-technickou přepážkou (opatření č. 5).• Vybavit travnatý vycházkový prostor přístřeškem a lavičkami (opatření č. 6).• Zajistit poskytování péče praktického lékaře, a pokud možno i psychiatra přímo v objektu Velké Přílepy (opatření č. 13).
Průběžně	<ul style="list-style-type: none">• Umožnit odsouzeným používání toalety v návštěvní místnosti (opatření č. 7).

- Provádět vstupní lékařské prohlídky bezodkladně po nástupu do výkonu trestu, nejpozději v termínech stanovených NGŘ č. 32/2020 (opatření č. 10).
- vést řádně zdravotnickou dokumentaci. Při ošetření po napadení zajistit provedení lékařské prohlídky a záznamu o ní v souladu s pravidly NGŘ č. 24/2022 (opatření č. 11).
- Zajistit, aby příslušník opačného pohlaví neměl přístup k výstupu z kamery v ordinaci lékaře (opatření č. 16).
- Umožnit odsouzeným individuálně vyprání erárního oblečení v pračce nebo zajistit jeho častější výměnu (opatření č. 17).
- Vydávat nemajetným odsouzeným potřebné množství základních hygienických potřeb – zejména toaletního papíru a menstruačních pomůcek (opatření č. 18).